

8. Cherenko, Liudmyla (2023). Natsilenist sotsialnykh prohran na vrazlyvi hrupy naselennia: stali tendentsii ta poivoienni perspektyvy [Targeting of Social Programs at Vulnerable Groups: Sustainable Trends and Post-War Prospects]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika - Demography and Social Economy*, 1 (51), 73-95. Retrieved from: <https://doi.org/10.15407/dse2023.01.073> [in Ukrainian].

9. Shchorichna dopovid pro stan doderzhannia ta zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini u 2023 rotsi [Annual report on the state of observance and protection of human and citizen rights and freedoms in Ukraine in 2023]. Retrieved from: <https://ombudsman.gov.ua/report-2023/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.11.2024

УДК 351.824.1

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-17-162-166

Пешков Володимир Володимирович,

аспірант Науково-дослідного інституту публічного права

vvpesh1988@gmail.com

ORCID ID: 0009-0007-7286-6259

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття є дослідженням можливих напрямків вдосконалення та адаптації діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану, засад на підставі яких ця діяльність виконується. Проведене дослідження базується на аналізі нормативно-правових актів та вчених праць у цій галузі. Надано визначення понять публічної адміністрації та засади, а також поняття вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану як процесу. Визначено мету проведення даних вдосконалень, а також ключові напрямки їх проведення.

Визначено, що адміністративно-правові засади діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану - це процес модернізації та адаптації способів і методів публічного адміністрування, принципів і напрямків здійснення діяльності з метою зберегти стабільність у державі, забезпечити безпеку громадян, ефективну адаптацію суспільства до умов війни, територіальну цілісність і суверенітет держави, можливість продовження функціонування державних інститутів в умовах воєнного стану, збереження економіки, забезпечення національної безпеки та оборони, а також вирішення широкого спектру викликів і задач які постають перед органами публічної адміністрації в умовах воєнного стану. Цей процес є динамічним і у своїй основі є реакцією держави на обставини перебігу війни.

До напрямків вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану є необхідність: забезпечення механізмів оперативного реагування; підвищення кваліфікації публічних службовців шляхом організації професійного навчання; раціоналізації використання, збереження і перерозподілу ресурсів в державі; забезпечення максимально можливих умов для ресурсної (електричної, водної, теплової), матеріально-технічної самостійності адміністративно-територіальних одиниць, що є критично важливим в населених пунктах, близьких до лінії бойового зіткнення; удосконалення чинних нормативно-правових актів та внесення до них відповідних змін, які б враховували реалії перебігу війни, нововиявлені проблеми, та питання які потребують термінового врегулювання стає фундаментальною необхідністю.

Ключові слова: війна, засада, органи публічної адміністрації, воєнний стан, вдосконалення, адаптація, адміністративно-правові засади.

Peshkov V. DIRECTIONS FOR IMPROVING THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF THE ACTIVITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES UNDER MARTIAL LAW

The article is a research of possible areas of improvement and adaptation of the activity of public administration bodies in the conditions of martial law, the basis of which this activity is carried out. The conducted research is based on the analysis of normative legal acts and scientific works in this field. The definition of the concepts of public administration and the basis, as well as the concept of improving the administrative and legal basis of the activity of public administration bodies in the conditions of martial law as a process, is given. The purpose of carrying out these improvements, as well as the key directions of their carrying out, have been determined.

It has been determined that the administrative and legal foundations of the activities of public administration bodies under martial law are the process of modernizing and adapting the methods and principles of public administration, as well as the directions of activity, with the aim of maintaining stability in the state, ensuring the safety of citizens, effectively adapting society to wartime conditions, preserving the territorial integrity and sovereignty of the state, enabling the continued functioning of state institutions under martial law, sustaining the economy, ensuring national security and defense, and addressing a wide range of challenges and tasks faced by public administration bodies during martial law. This process is dynamic and fundamentally represents the state's response to the circumstances of the ongoing war.

The directions for improving the administrative and legal foundations of public administration bodies' activities under martial law include the necessity of: ensuring mechanisms for rapid response; enhancing the qualifications of public servants

through the organization of professional training; rationalizing the use, preservation, and redistribution of resources within the state; providing the maximum possible conditions for the resource (electricity, water, heating) and material and technical independence of administrative-territorial units, which is critically important in settlements close to the front line; improving existing legal acts and making relevant amendments to them, taking into account the realities of the war, newly identified problems, and urgent issues requiring immediate regulation. These measures have become a fundamental necessity.

Key words: war, base, public administration bodies, martial law, improvement, adaptation, administrative and legal bases.

Постановка проблеми. Війна є динамічним процесом, що створює нову реальність існування держави та суспільства, руйнує усталений суспільний лад, виносить на перший план питання захисту конституційного ладу, збереження життя громадян, оборони й безпеки, збереження економіки, стабілізації процесів в середині держави. В цих умовах модернізація та адаптація до умов війни адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації є питанням невідкладного значення, оскільки є неодмінним елементом забезпечення адаптації держави до умов воєнного стану. Саме цей процес лежить в основі даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні дані дослідження проводили Журавльов Д.В., Христинченко Н.П., Шопіна І.М., Миколок А.В., Музичук О.М., Бугайчук К.Л., Борщевський В.В., Василиця О.Б., Матвеев Є.Е. та інші наукові дослідники, однак тема даного дослідження не може бути вичерпаною в умовах воєнного стану через невизначеність та непередбачуваність перебігу війни в яких держава змушена здійснювати постійну адаптацію адміністративно-правової діяльності.

Мета статті – дослідити та провести аналіз нормативно-правових актів та вчених праць, що розглядають процес вдосконалення адміністративно-правової діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану, визначити мету вдосконалення адміністративно-правової діяльності та напрямки даних вдосконалень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазвичай війна є довготривалим явищем, яке має ще довші наслідки. Вона змушує державу адаптуватися до умов воєнного часу. Ставить перед органами державної влади нові цілі й виклики, змушує вдосконалювати засади своєї діяльності. 24.02.2022, о п'ятій годині ранку розпочалось повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України. Указом Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022 в державі було введено воєнний стан [1]. З цього моменту важливість вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації, їх модернізація і пристосування до реалій перебігу війни стає не лише нагальною, а й критично необхідною.

У контексті теми нашого дослідження важливо визначити поняття публічної адміністрації та засади. Так І.С. Грищенко, Р.С. Мельник, А.А. Пухтецька у своєму підручнику визначають суб'єкт публічної адміністрації – як суб'єкт адміністративного права, що наділений державно-владними повноваженнями, який здійснює публічне адміністрування, тобто реалізує виконавчо-розпорядчу адміністративну діяльність чи надає адміністративні послуги [2]. Д.В.Журавльов, Н.П. Христинченко, І.М. Шопіна розглядають публічне адміністрування як соціальну практику, що уявляє собою узагальнення позитивного досвіду управлінських систем різного рівня ієрархії з метою консолідації найбільш вдалих управлінських рішень для досягнення актуальних цілей публічної політики у різних сферах суспільних відносин [3].

К.Л. Бугайчук зазначає, що публічне адміністрування є аналогом поняття «державне управління», однак воно спрямоване на задоволення потреб та інтересів суспільства, виступає методом державного управління або певною його частиною (етапом), є окремим видом діяльності публічної адміністрації, який виражається, крім надання адміністративних послуг, у реалізації та виконанні законів і підзаконних нормативно-правових актів, охоплює внутрішні управлінські процеси, які відбуваються в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування [4]. Поняття засади у великому тлумачному словнику української мови визначається як основа чогось, фундамент, на якому базується щось головне, вихідне положення, принцип, для формулювання світогляду чи правил поведінки, спосіб або метод здійснення чого-небудь, будь-якої діяльності [5]. Правові засади вченими розглядаються як сукупність принципів, на яких будується відповідна діяльність і які закріплюються в систему нормативно-правових актів, норми яких спрямовані на правове регулювання відповідних правовідносин. Як зазначає А.С. Шапошник, терміни «засада» і «принцип» взаємопов'язані, але «засада» являє собою більш загальне поняття, є ширшим за своїм змістом і охоплюють поняття принципів, як ціле та частина [6].

Таким чином вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану можна визначити як процес модернізації та адаптації способів і методів публічного адміністрування, принципів і напрямків здійснення діяльності з метою зберегти стабільність у державі, забезпечити безпеку громадян, ефективну адаптацію суспільства до умов війни, територіальну цілісність і суверенітет держави, можливість продовження функціонування державних інститутів в умовах воєнного стану, збереження економіки, забезпечення національної безпеки та оборони, а також вирішення широкого спектру викликів і задач які постають перед органами публічної адміністрації в умовах воєнного стану. Цей процес є динамічним і у своїй основі є реакцією держави на обставини перебігу війни. Також вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану, а конкретно їх адаптацію, можна розглядати як один з елементів оборони України,

що відповідно першої статті Закону України «Про оборону України» визначено системою політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту [7].

Одним з напрямків вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану стала необхідність забезпечення механізмів оперативного реагування. Динаміка війни та її широкий вплив на всі суспільні й державні сфери вимагає створення швидких каналів інформаційного обміну між різними рівнями влади та структур, а також зменшення бюрократичних бар'єрів.

Постає необхідність підвищення кваліфікації публічних службовців шляхом організації професійного навчання. У своєму дослідженні А.В. Миколок зазначає, що війна часто ставить такі задачі, з якими публічні службовці жодного разу не стикались. Тому, організація навчання та обміну досвідом, поширення позитивних практик та надання конкретних алгоритмів вирішення пов'язаних з війною проблем сьогодні є особливо актуальним вектором в роботі публічного управління в Україні. Зазначається необхідність оновлення змісту та форм навчань за напрямками цивільного захисту населення, роботи з внутрішньо переміщеними особами, налагодження отримання та розповсюдження гуманітарної допомоги, інформаційне забезпечення та запобігання фейкам, проведення заходів щодо оборони територіальних громад. Проблемні питання з'являються у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту тощо. Це зумовлює необхідність розробки та впровадження навчальних програм підвищення кваліфікації здатних підготувати публічних службовців відповідно до нових задач, зумовлених плином війни [8].

Виникає проблема раціоналізації використання, збереження і перерозподілу ресурсів в державі. Стає необхідним забезпечення максимально можливих умов для ресурсної (електричної, водної, теплової), матеріально-технічної самостійності адміністративно-територіальних одиниць, що є критично важливим в населених пунктах, близьких до лінії бойового зіткнення.

О.М. Музичук та К.Л. Бугайчук визначають необхідність залучення міжнародних грантів для реалізації принципово нових напрямків діяльності суб'єктів публічного адміністрування. У цьому аспекті робиться акцент на необхідності втілення у повсякденну діяльність окремих положень проектного менеджменту задля успішної реалізації міжнародних соціальних проєктів у тісній кооперації з суб'єктами публічного адміністрування [9].

Збереження балансу між безпекою держави й правом людини має особливо чутливе значення в умовах обмежень які запроваджуються під час воєнного стану. Так Конституція України у ст. 64 визначає перелік прав, що можуть бути обмежені [10], проте при цьому важливо пам'ятати про необхідність дотримання міжнародних стандартів прав людини. Дані обмеження повинні бути пропорційними загрози та обґрунтованими. Слід зазначити, що відповідно до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права від 16.12.1966 Україна за участі Генерального секретаря ООН зобов'язана повідомляти про введення певних обмежень прав і свобод людини й громадянина усі держави, які є учасниками цього пакту, та про межі цих обмежень та причини прийняття такого рішення [11].

Євроінтеграційна спрямованість виступає одним з принципів в процесі вдосконалення адміністративно-правової діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану. Це зумовлено як бажанням українського народу перейти до європейської моделі держави, так і вимогами країн союзників, оскільки дані процеси є обов'язковими для подальшої підтримки нашої держави в умовах війни.

Необхідність удосконалення чинних нормативно-правових актів та внесення до них відповідних змін, які б враховували реалії перебігу війни, нововиявлені проблеми, та питання які потребують термінового врегулювання стає фундаментальною необхідністю. Так особливо чутливим стало питання проведення мобілізації. Як слушно зазначають В. В. Борщевський, О. Б. Василиця, Є. Е. Матвеев система військового обліку, включаючи формування мобілізаційного резерву, фактично не переглядалася з радянських часів. Як наслідок, ані органи державної влади, ані органи місцевого самоврядування, не кажучи вже про інститути громадянського суспільства, не були належним чином готові до початку війни. Існування інституту територіальної оборони, формування якого розпочалося на початку повномасштабного вторгнення російських військ до України, не було в нормоване належним чином, що зумовило прийняття нових нормативно-правових актів з цього приводу вже під час дії воєнного стану [12]. Як результат було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» [13], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період» [14] та низка інших нормативно-правових актів, проте процес модернізації законодавства пов'язаного з військовою справою ще далекий від завершення. Також слід зазначити, що Україна взяла курс на перебудову армії з радянської моделі на армію, що буде відповідати стандартам НАТО, це неодмінно буде вимагати ширшого спектра змін як під час перебігу війни, так і після її закінчення. Важливого значення для збереження стабільності в державі, забезпечення боєздатності української армії, гнучкості економіки набуває адаптація митного законодавства. Метою даних змін стає насичення постачання в Україну військовий товарів, товарів подвійного призначення, дефіцитного в умовах війни обладнання, в першу чергу енергогенеруючого, гуманітарної допомоги, товарів першої потреби,

харчових продуктів, палива та інших важливих товарів. Необхідним стає забезпечення майже безперешкодного ввезення з-за кордону вантажів, які є особливо актуальними в умовах воєнного стану.

Висновки. В умовах воєнного стану вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів публічної адміністрації стає не лише нагальним, а й критично необхідним. Динамічний перебіг війни, її вплив та наслідки, виклики які вона створює змушують державу адаптуватися до нових реалій існування. Як наслідок вдосконалення діяльності органів публічної адміністрації має на меті забезпечення захисту українського народу, стабілізації ситуації в державі, обороноздатності, збереження економіки, гуманітарну безпеку. Одними з найважливіших напрямків у процесі цієї адаптації стають раціоналізація використання, збереження і перерозподілу ресурсів в державі оскільки війна створює дефіцит практично усього, забезпечення механізмів оперативного реагування, створення швидких каналів інформаційного обміну між різними рівнями влади та структур, а також зменшення бюрократичних бар'єрів, що дозволить швидше реагувати на реалії перебігу війни, підвищення кваліфікації публічних службовців, що дозволить їм розв'язувати ті задачі з якими до початку війни вони жодного разу не стикались. Євроінтеграційна спрямованість, як один з пріоритетів розвитку держави, визначений бажанням українського народу, залучення міжнародних грантів для реалізації принципово нових напрямків діяльності суб'єктів публічного адміністрування. Критично важливим стає також удосконалення та адаптація нормативно правових актів, серед яких особливе місце для забезпечення стабільності та обороноздатності мають норми права, що регулюють митні питання та питання мобілізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 року No 64/2022 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
2. Загальне адміністративне право: підручник / І.С. Гриценко, Р.С. Мельник, А.А. Пухтецька та ін.; за заг. ред. І.С. Гриценка. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 568 с.
3. Журавльов Д.В., Христинченко Н.П., Шопіна І.М. Розвиток системи публічного адміністрування за умов правового режиму воєнного стану. URL: http://lsej.org.ua/9_2023/54.pdf
4. Бугайчук К.Л. Публічне адміністрування: теоретичні засади та підходи до визначення. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c5dc488b-0fd6-4544-b4fc-183eb05982db/content>
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад, і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. URL: <https://archive.org/details/velykyslovnnyk/page/1096/mode/2up?view=theater&q=%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8>
6. Шапошник А. С. Щодо поняття адміністративно-правових засад діяльності прокурора в Україні. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/690/622>
7. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 No 1932-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.
8. Миколок А.В. Публічне управління в умовах військового стану: питання ефективності. URL: <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/29-2022/8.pdf>
9. Музичук О.М., Бугайчук К.Л. Публічне адміністрування в умовах воєнного стану: принципи, особливості та напрямки вдосконалення. URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/66/41>
10. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
11. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
12. Борщевський В.В., Василиця О.Б., Матвеев Є.Е. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2022/5.pdf
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку: Закон України від 11.04.2024 року No 3633-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3633-IX#Text>.
14. Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 р. № 560 URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-provedennia-pryzovu-hromadian-na-viiskovu-sluzhbu-pid-chas-mobilizatsii-na-osoblyvyi-period-560-160524>

REFERENCES:

1. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini. (2022, February 24). [On the introduction of martial law in Ukraine]. *Ukaz Prezidenta Ukrainy №64/2022*. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> [in Ukrainian].
2. Hrytsenko, I.H. (Ed.), Melnyk, R.S., Pukhtetska, A.A. ta in.. (2017). *Zahalne administratyvne pravo*. [General administrative law]. 568. [in Ukrainian].
3. Zhuravlov, D.V., Khrystynchenko, N.P., Shopina, I.M. (2023). *Rozvytok systemy publicznego administruvannia za umov pravovoho rezhymu voiennoho stanu*. [Development of the public administration system

under the legal regime of martial law]. *Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal. №9*. Retrieved from: http://lsej.org.ua/9_2023/54.pdf [in Ukrainian].

4. Buhaichuk, K.L. (2017). Publichne administruvannya: teoretychni zasady ta pidkhody do vyznachennia. [Public administration: theoretical foundations and approaches to definition]. *Pravo i bezpeka. №3*. Retrieved from: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c5dc488b-0fd6-4544-b4fc-183eb05982db/content> [in Ukrainian].

5. Busel V.T. (Ed.) (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.). [Large Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language (with addendums and additions)]. 1728. Retrieved from: <https://archive.org/details/velykyslovnyk/page/1096/mode/2up?view=theater&q=%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8> [in Ukrainian].

6. Shaposhnyk, A.S. (2023). Shchodo poniattia administratyvno-pravovykh zasad diialnosti prokurora v Ukraini. [Regarding the concept of administrative and legal principles of the prosecutors activities in Ukraine]. *Akademichni vizii. Vypusk 15*. Retrieved from: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/690/622> [in Ukrainian].

7. Pro oboronu Ukrainy. (1991, December 6). [On the defense of Ukraine]. *Zakon Ukrainy №1932-XII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> [in Ukrainian].

8. Mykoliuk, A.V. (2022). Publichne upravlinnia v umovakh viiskovoho stanu: pytannia efektyvnosti. [Public administration under martial law: issues of efficiency]. *Publichne upravlinnia i administruvannya v Ukraini. Vypusk 29*. Retrieved from: <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/29-2022/8.pdf> [in Ukrainian].

9. Muzychuk, O.M., Buhaichuk, K.L. (2023). Publichne administruvannya v umovakh voiennoho stanu: pryntsyipy, osoblyvosti ta napriamky vdoskonalennia. [Public administration under martial law: principles, features and areas of improvement]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy. №2*. Retrieved from: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/66/41> [in Ukrainian].

10. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. *Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 30. 141*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

11. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava. (1966, December 16). [International Covenant on Civil and Political Rights]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text [in Ukrainian].

12. Borshchevskyi, V.V., Vasylytsia, O.B., Matvieiev, Ye.E. (2022). Publichne upravlinnia v umovakh voiennoho stanu: instytutsiini transformatsii, stratehichne planuvannya ta mekhanizmy rozvytku. [Public administration under martial law: institutional transformations, strategic planning and development mechanisms]. *Derzhava ta rehiony. Seriia: Publichne upravlinnia i administruvannya. №2*. Retrieved from: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2022/5.pdf [in Ukrainian].

13. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo okremykh pytan prokhozhenia viiskovoi sluzhby, mobilizatsii ta viiskovoho obliku. (2024, April 11). [On amendments to certain legislative acts of Ukraine regarding certain issues of military service, mobilization and military registration]. *Zakon Ukrainy №3633-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3633-IX#Text> [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia pryzovu hromadian na viiskovu sluzhbu pid chas mobilizatsii, na osoblyvyi period. (2024, May 16). [On approval of the Procedure for conscription of citizens for military service during mobilization, for a special period]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №560*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-provedennia-pryzovu-hromadian-na-viiskovu-sluzhbu-pid-chas-mobilizatsii-na-osoblyvyi-period-560-160524> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.11.2024

УДК 351.824.1

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-17-166-171

Полозенко Артем Валерійович,
аспірант Науково-дослідного інституту публічного права
artpol2204@gmail.com

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ

Дослідження міжнародного досвіду захисту прав осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій, є важливим інструментом для вдосконалення національної системи допомоги постраждалим. Збройні конфлікти залишають після себе мільйони постраждалих, які потребують негайної підтримки: від гуманітарної допомоги до довгострокової